

Τρύφωνας ο φαφαγάλος

Η κυρία Καλλιόπη έχει στο σπίτι της ένα καναρίνι και έναν παπαγάλο που τον λένε Τρύφωνα. Ο Τρύφωνας μιλάει αλλά μπερδεύει το πι με το φι. Ο Μάριος και η Αλεξάνδρα είναι αδέρφια που ζουν στο διπλανό σπίτι και διασκεδάζουν πολύ ακούγοντας τον Τρύφωνα να μιλάει. Ο Μάριος και η Αλεξάνδρα φέρνουν στην κυρία Καλλιόπη ένα πιάτο με γλυκά που στέλνει η μαμά τους.

Πριν καλά καλά η κυρία Καλλιόπη τους πει ευχαριστώ, ο Τρύφωνας πετάγεται και λέει:

— Εμένα απτά τα κανταϊπια μ' αρέσουν πολύ...

— Δεν είναι κανταϊφι, Τρύφωνα, είναι γαλακτομπούρεκο, του λέει η κυρία Καλλιόπη και πετάει μια καθαρισμένη πατάτα μέσα στην κατσαρόλα με το νερό. Πάντως, εσύ δεν πρόκειται να φας ούτε μια μπουκιά αν δε βεβαιωθώ πρώτα ότι ξέρεις τη γραμματική σου.

— Εγώ τη γραμματική την μπερδεύω λιγάκι με τη γυμναστική, αλλά δεν κάνω φοτέ λάθη.

— Πρέπει να κάνουμε λάθη, Τρύφωνα, γιατί έτσι μαθαίνουμε. Τι λες κι εσύ, Μάριε; λέει η

κυρία Καλλιόπη.

— Ο δάσκαλός μας έχει πει να μη φοβόμαστε τα λάθη μας, αλλά να τα αγαπάμε, γιατί αυτά μας μαθαίνουν το σωστό, απαντάει ο Μάριος.

— Πολύ σωστά, Μάριε, λέει η κυρία Καλλιόπη. Τ' άκουσες, Τρύφωνα;

— Το άκουσα όλο.

— Άντε, καμάρι μου, έλα να μάθουμε λιγάκι τους τόνους. Θα σε βοηθήσουμε κι εγώ και τα παιδιά.

Ο Τρύφωνας δίνει ένα σάλτο τώρα και βολεύεται πάνω στο κλουβί.

— Ρώτα με, Καλλιόπη! Για ν' ακούσει και το καναρίνι φόσο καλός είμαι!

— Πες μου λοιπόν, αρχίζει η κυρία Καλλιόπη χαμογελώντας, πού τονίζεται η λέξη *λαγός*;

— Στο λου! απαντάει γρήγορα ο Τρύφωνας.

Η κυρία Καλλιόπη αφίνει κάτω την πατάτα και τον κοιτάζει αυστηρά.

— Πρώτ' απ' όλα, Τρύφωνα, δεν το λένε λου αλλά λάμδα. Κι ύστερα, πόσες φορές σ' το 'χω πει ότι τα σύμφωνα δεν τονίζονται;

— Τότε στο ξου!

— Μα πού το είδες το ξι στη λέξη *λαγός*, ευλογημένο πουλί; φωνάζει τώρα η κυρία Καλλιόπη, πολύ θυμωμένη.

Γελάσαμε με την Ψυχή μας

— Στο γου; ρωτάει χαριτωμένα ο Τρύφωνας.

Τώρα η κυρία Καλλιόπη σηκώνεται όρθια. Φαίνεται πολύ θυμωμένη. Πετάει μια μεγάλη πατάτα μέσα στην κατσαρόλα με το νερό, τα νερά πετάγονται και μας κάνουν μούσκεμα.

— Η λέξη λαγός, φωνάζει και κοιτάζει θυμωμένη τον Τρύφωνα, τονίζονται στο...

— Όμικρον! πετάγεται εκείνος.

— Το 'ξερες τον ρωτάει και πέφτει αποκαμωμένη πάνω στην καρέκλα της.

— Ναι.

— Και γιατί μου 'βγαλες το λάδι μ' όλ' αυτά τα λάθη; Ε; Γιατί;

— Εσύ δε μου είφες πως φρέφει να κάνω λάθη για να μάθω; Ε; Δε μου το είφες; λέει ο Τρύφωνας, πετάει πάνω στην κερασιά και βολεύεται σ' ένα κλαδί. Φαράξανα φουλιά αποτί οι άνθρωποι, μονολογεί. Φρώτα σου μαθαίνουν κάτι και μόλις εσύ το μάθεις καλά σε μαλώνουν κι αφοφάνω.

Άννα Κωσταλλά, *Τρύφωνας ο φαφαγάλος*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2001 (δισκευή)

1. Συχνά διηγούμαστε στους φίλους μας αστείες ιστορίες σαν αυτή του Τρύφωνα για να γελάσουμε. Για να διηγηθείτε και εσείς σ' έναν φίλο σας την ιστορία του παπαγάλου, βρείτε μέσα στο κείμενο τις απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις.

- Ποιος διηγείται την ιστορία με τον παπαγάλο;
- Τι μπέρδεψε ο παπαγάλος;
- Τι εννοούσε ο δάσκαλος του Μάριου όταν έλεγε στους μαθητές του να μη φοβούνται τα λάθη τους;
- Ποια έκφραση χρησιμοποίησε η κυρία Καλλιόπη για να πει στον παπαγάλο ότι την κούρασε με τα λάθη που έκανε στους τόνους;
- Γιατί ο παπαγάλος έκανε όλα αυτά τα λάθη;

2. Συζητήστε στην τάξη τι σας έκανε να γελάσετε πιο πολύ στην ιστορία του Τρύφωνα του παπαγάλου.

3. Ο Μάριος λέει ότι: «λάθη κάνουμε, όταν πάμε στο σχολείο απροετοίμαστοι». Η Αλεξάνδρα διαφωνεί: «πιο συχνά κάνουμε λάθη, όταν δεν έχουμε καταλάβει κάτι καλά». Συζητήστε στην τάξη:

- Εσείς τι άποψη έχετε; Πότε συνήθως κάνετε λάθη;
- Πώς αντιδράτε, όταν απαντάτε λάθος σε μια ερώτηση του δασκάλου σας;
- Όταν κάνετε κάποιο λάθος, θέλετε να το συζητήσετε με κάποιον άλλο (με κάποιο συμμαθητή σας, τους γονείς σας, τον δασκαλό σας);
- Πώς αντιδράτε, όταν απαντάει λάθος κάποιος συμμαθητής σας;

4. «Πρέπει να κάνουμε **λάθη**, Τρύφωνα, γιατί έτσι μαθαίνουμε» είπε η κυρία Καλλιόπη.

► Βάλτε το **X** στο κουτάκι που δείχνει τι είναι η χρωματισμένη λέξη:

ουσιαστικό	☒	επίθετο	☐	
αρσενικό	☐	θηλυκό	☐	ουδέτερο ☒
ενικός αριθμός	☐	πληθυντικός αριθμός	☒	
ονομαστική	☐	γενική	☐	αιτιατική ☒

► Παρατηρήστε στον παρακάτω πίνακα πώς κλίνονται τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος:

Ενικός αριθμός		
Ονομ.	το λάθος	το μέγεθος
Γεν.	του λάθους	του μεγέθους
Αιτ.	το λάθος	το μέγεθος
Κλητ.	λάθος	μέγεθος
Πληθυντικός αριθμός		
Ονομ.	τα λάθη	τα μεγέθη
Γεν.	των λαθών	των μεγεθών
Αιτ.	τα λάθη	τα μεγέθη
Κλητ.	λάθη	μεγέθη

► Συμπληρώστε τα κενά βάζοντας τα ουδέτερα ουσιαστικά που είναι στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση και στον κατάλληλο αριθμό. Έτσι θα διαβάσετε για το μεγάλο ταξίδι του Τρύφωνα!

Ο Τρύφωνας, ο παπαγάλος, μια μέρα αποφάσισε να αφήσει την κυρία Καλλιόπη και να επιστρέψει στην Αφρική στο **μέρος**..... (μέρος) όπου γεννήθηκε. Η άκρη **του ράμφους** (το ράμφος) του ακούμπησε **το ράμφος**..... (το ράμφος) του καναρινιού και έτσι αποχαιρετίστηκαν. Ετοίμασε τα πράγματά του και ξεκίνησε για το μεγάλο ταξίδι. Πέταξε πάνω από **εδάφη**..... (έδαφος) που δεν είχε ξαναδεί και είδε **μέρη**..... (μέρος) που του έκαναν μεγάλη εντύπωση. Πέρασε πάνω από τα νησιά **του Αιγαίου Πελάγους**..... (το Αιγαίο Πέλαγος) αλλά και από άλλα μικρότερα **πελάγη**..... (πέλαγος). Τα **όρη**..... (όρος) που συνάντησε τον δυσκόλεψαν λίγο αλλά τελικά τα κατάφερε. Όταν αντίκρισε την πυκνή βλάστηση των τροπικών **δάσων**..... (δάσος) της Αφρικής, κατάλαβε πια ότι βρισκόταν πολύ κοντά στον προορισμό του.

5. «Η κυρία Καλλιόπη **πετάει** μια μεγάλη πατάτα μέσα στην κατσαρόλα με το νερό». «Ο Τρύφωνας **πετάει** πάνω στην κερασιά και βολεύεται σ' ένα κλαδί».

Ποια είναι η σημασία του ρήματος *πετάω/πετώ* στην πρώτη πρόταση και ποια στη δεύτερη;

Το ρήμα *πετάω/πετώ* χρησιμοποιείται με μεταφορική σημασία μόνο του ή μέσα σε φράσεις.

Αντιστοιχίστε τις φράσεις με τις σημασίες τους.

Η Αλεξάνδρα πετάει στα σύννεφα .	Ψήλωσε.
Άρρησες! Πάει, πέταξε το πουλάκι!	Είναι χαρούμενη.
Ο Μάριος πετάει στο μάθημα της Γλώσσας.	Χάθηκε η ευκαιρία.
Όταν ήταν έξι χρονών η Αλεξάνδρα, πέταξε απότομα μπόι .	Πήγε.
Είχα αργήσει στο μάθημα και με πέταξε ο πατέρας μου με το αυτοκίνητο.	Έβγαλε καινούριους βλαστούς.
Η αμυγδαλιά πέταξε μπουμπούκια.	Τα καταφέρνει πολύ καλά.

6. Συμπληρώστε τα γράμματα που λείπουν για να διαβάσετε σωστά τον διάλογο του Τρύφωνα με την κυρία Καλλιόπη. Τονίστε όπου χρειάζεται.

— Και γιατί μου 'βγαλες το λάδι μ' όλ' αυτά τα λάθη;

— Εσύ δε μου είφες φως φρέφει να κάνω λάθη για να μάθω; Ε; Δε μου το είφες; λέει ο Τρύφωνας. Πεται τώρα πάνω στην κερασιά και βολεύεται σ' ένα κλαδί. Φαράξενα φουλιά αυτοί οι άνθρωφοι μονολογεί. Φρώτα σου μαθαίνουν κάτι και μόλις εσύ το μάθεις καλά σε μαλώνουν κι αφοφάνω.

7. Ο Τρύφωνας **είπε** ότι η λέξη λαγός τονίζεται στο ξι.
 – Μα πού το **είδες** το ξι στη λέξη λαγός, ευλογημένο πουλί; τον **μάλωσε** η κυρία Καλλιόπη πολύ θυμωμένη. **Τα ρήματα βρίσκονται στον αόριστο.**
- ▶ Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα ρήματα που είναι γραμμένα με έντονα γράμματα;
 - ▶ Γράψτε τα ρήματα στον ενεστώτα: **λέει, βλέπεις, μαλώνει**.....

Τι παρατηρείτε; Ο ενεστώτας του ρήματος «μάλωσα» είναι «μαλώνω», ενώ ο ενεστώτας του ρήματος «είπα» είναι «λέω» και ο ενεστώτας του ρήματος «είδα» είναι «βλέπω». Τα ρήματα αυτά που σχηματίζονται με περίεργο τρόπο στον ενεστώτα και στον αόριστο λέγονται **ανώμαλα ρήματα**.

- ▶ Ανακαλύψτε και άλλα τέτοια ρήματα συμπληρώντας τα κενά στο παρακάτω κείμενο με τα ρήματα που είναι στην παρένθεση στον αόριστο και στον κατάλληλο τύπο.

Ο Μάριος και η Αλεξάνδρα **..μπήκαν**..... (μπαίνω) στο σπίτι της κυρίας Καλλιόπης και (βρίσκω) **..βρήκαν**..... τον Τρύφωνα μέσα σε ένα ντουλάπι της κουζίνας.

– Τι κάνεις εκεί μέσα, Τρύφωνα; **..Βγες**..... (Βγαίνω) έξω και **κατέβα**..... (κατεβαίνω) γρήγορα κάτω. Πάνω στο τραπέζι σε περιμένει μια έκπληξη.

Ο Τρύφωνας (βλέπω) **είδε**..... το γαλακτομπούρεκο και (λέει) **είπε**..... ότι θέλει να το **..φάει**..... (τρώω) όλο.

Ο Τρύφωνας, αφού **έφαγε**..... (τρώω) όλο το γλυκό και **ήπιε**..... (πίνω) και μια πορτοκαλάδα, **είπε**..... (λέω) στα παιδιά:

– Σας παρακαλώ πολύ, μην **..πείτε**..... (λέω) τίποτα στην κ. Καλλιόπη, γιατί δε θα με αφήσει να **..πάω**..... (πηγαίνω) στο πάρτι γενεθλίων του καναρινιού!

– Εντάξει, του **είπαν**..... (λέω) τα παιδιά. **..Επλυναν**..... (πλένω) το πιάτο, **πήραν**..... (παίρνω) μαζί τους το μπουκάλι της πορτοκαλάδας και **έφυγαν**..... (φεύγω) χαμογελώντας από το σπίτι.

Οριστική Αορίστου	Συνοπτική Υποτακτική	Συνοπτική Προστακτική
είδα	(να) δω	–
είδες	(να) δεις	δες
είδε	(να) δει	–
είδαμε	(να) δούμε	–
είδατε	(να) δείτε	δείτε
είδαν(ε)	(να) δουν(ε)	–

Τρύφωνας ο φαφαγάλος

1

Μια μέρα ο Τρύφωνας επισκέφτηκε την τάξη της Αλεξάνδρας:
— Κυρία, κυρία! Ένας παπαγάλος έξω απ' το παράθυρο! φώναξαν τα παιδιά.
Ήταν ο Τρύφωνας. Είχε κολλήσει το μουσκεμένο ράμφος του πάνω στο κλειστό τζάμι και τα πανέξυπνα ζωηρά μάτια του ήταν καρφωμένα πάνω στη δασκάλα. Τα παιδιά σκώθηκαν όρθια και

Βάλτε τη φαντασία σας να δουλέψει και συνεχίστε στο τετράδιό σας την ιστορία με τον Τρύφωνα που μπαίνει στην τάξη της Αλεξάνδρας.
Προσπαθήστε η ιστορία σας να κάνει τους συμμαθητές σας να γελάσουν.
Για να τα καταφέρετε, μην ξεχνάτε ότι:

- ▶ Γέλιο προκαλεί μια σειρά από αστεία γεγονότα που μπορούν να συμβούν σε κάποιον χωρίς να τα περιμένει.
- ▶ Φτιάξτε διαλόγους για να γίνει πιο ζωντανή η ιστορία σας.

2

Διαβάστε τον παρακάτω διάλογο ανάμεσα στον παπαγάλο και στην κυρία Καλλιόπη. Συμπληρώστε τα σημεία στίξης που βρίσκονται μέσα στο συννεφάκι, για να διαβάσετε τι άκουσαν ένα πρωινό ο Μάριος και η Αλεξάνδρα, φεύγοντας για το σχολείο.

Βγήκαμε απ' το σπίτι. Ο Μάριος κλείδωσε κι έβαλε το κλειδί στην τσάντα του. Κοντεύαμε να φτάσουμε στην εξώπορτα της αυλής, όταν ακούσαμε τη φωνή της κυρίας Καλλιόπης:

- Τρύφωνα!
- Μη με πωνάξεις τώρα Καλλιόπη, βλέπω τα φρωινάκια!
- Πάλι μπροστά στην τηλεόραση κάθεσαι;
- Μα άμα κάτωσ αφό πίσω δε βλέφω τίφωτα!

- 3 Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα γράφοντας τα ρήματα στον αόριστο και στον κατάλληλο τύπο.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
ανεβαίνω	ανέβηκα
κατεβαίνουμε	κατεβήκαμε
βγαίνει	βγήκε
μπαίνετε	μπήκατε
πηγαίνουν	πήγαν
βλέπεις	είδες
λέω	είπα
πίνουμε	ήπιαμε
μένεις	έμεινες
φεύγετε	φύγατε
έρχομαι	ήρθα
παίρνουν	πήραν
πλένεις	έπλυνες
βρίσκετε	βρήκατε
τρώνω	έφαγα

- 4 Ο Τρύφωνας έχει βαρεθεί να ακούει την κυρία Καλλιόπη να του λέει τι να κάνει. Έτσι κι αυτός, σαν παπαγάλος που είναι, όποτε του δίνεται η ευκαιρία, κάνει τα ίδια με τον Μάριο και την Αλεξάνδρα.

Χρησιμοποιώντας τα υπογραμμισμένα ρήματα στα λόγια της κυρίας Καλλιόπης βοηθήστε τον Τρύφωνα να πει στα παιδιά τι να κάνουν.

Η κυρία Καλλιόπη στον Τρύφωνα.

Βγες από την κρυψώνα σου.
Ανέβα στην ταρατσα.
Κατέβα από το δέντρο.
Μπες γρήγορα μέσα στο σπίτι.
Πες μου τι ξέρεις για τα καναρίνια.
Πιες όλο το γάλα σου.
Έλα να μου πεις το μάθημά σου.
Μείνε να μου κάνεις λίγη παρέα.
Βρες το καπέλο σου.
Φάε όλη σου τη σούπα!

Ο Τρύφωνας στα παιδιά.

Βγείτε από την κρυψώνα σας.
Ανεβείτε στην ταρατσα.....
Κατεβείτε από το δέντρο.....
Μπείτε γρήγορα μέσα στο σπίτι.....
Πείτε μου τι ξέρετε για τα καναρίνια.....
Πιείτε όλο το γάλα σας.....
Ελάτε να μου πείτε το μάθημά σας.....
Μείνετε να μου κάνετε λίγη παρέα.....
Βρείτε τα καπέλα σας.....
Φάτε όλη σας τη σούπα!.....